

YOSHLAR TARBIYASIDA MA'NAVIYATNING O'RNI**Dlanova Palzira Gulimbetovna**

Qoraqalpog'iston qishloq

xo'jaligi va agrotexnologiya instituti

Agrotexnologiya va o'rmonchilik fakulteti tyutori

Kurbanova Aisara Polatovna

Qoraqalpog'iston qishloq

xójaligi va agrotexnologiyalar instituti tyutori

Usenova Rano Baxtiyarovna

Qoraqalpog'iston qishloq xo'jaligi

va agrotexnologiyalar instituti

Agrotexnologiya va o'rmonchilik fakulteti tyutori

Annotatsiya: Mazkur maqolada yoshlar tarbiyasida ma'naviyatning ahamiyati yoritib beriladi. Yosh avlodni har tomonlama barkamol inson qilib tarbiyalashda ma'naviy qadriyatlarning o'rni va ta'siriga alohida urg'u qaratilgan. Milliy va umuminsoniy qadriyatlarni yoshlar ongiga singdirish, ularni vatanparvarlik, mehr-oqibat, adolat kabi yuksak xislatlar ruhida tarbiyalash maqsadida olib borilayotgan tadbirlar tahlil qilinadi. Shuningdek, jamiyat taraqqiyotida ma'naviy tarbiyaning o'rni va yoshlarni ijtimoiy hayotga tayyorlashda uning dolzarbligi asoslanadi. Maqola yoshlarning ma'naviy kamoloti uchun ta'lim muassasalarining va oilaning hamkorlikdagi faoliyatiga e'tibor qaratadi.

Калит so‘zlar:Yoshlar tarbiyasi, ma’naviyat, milliy qadriyatlar, umuminsoniy qadriyatlar, barkamol avlod, ma’naviy tarbiya, vatanparvarlik, ijtimoiy hayot, ta’lim va tarbiya, ma’naviy kamoloti.

Yoshlar tarbiyasi har bir jamiyatning barqarorligi va kelajak taraqqiyoti uchun asosiy omillardan biri hisoblanadi. Bugungi globallashuv davrida yosh avlodni ma’naviy jihatdan yetuk, barkamol shaxs qilib tarbiyalash masalasi yanada dolzarb bo‘lib bormoqda. Chunki ma’naviyat insonning ichki dunyosini boyituvchi, uni yuksak fazilatlarga yetaklovchi kuch sifatida jamiyat rivojida muhim ahamiyat kasb etadi.

Milliy va umuminsoniy qadriyatlar yoshlar tarbiyasida asosiy omil bo‘lib, ularning ongiga yuksak insoniylik tamoyillarini singdirish nafaqat oila, balki ta’lim muassasalari va keng jamoatchilikning vazifasidir. Shu bois yoshlar tarbiyasida ma’naviyatning o‘rnini chuqur o‘rganish va bu yo‘nalishda samarali yondashuvlarni ishlab chiqish muhim hisoblanadi. Ushbu tadqiqotda yoshlar tarbiyasida ma’naviyatning o‘rni, uning ijtimoiy hayotdagi ahamiyati va ta’sirchan mexanizmlari tahlil qilinadi.

Ma’naviyatning mohiyati va uning yoshlar tarbiyasidagi o‘rni. Ma’naviyat — bu insonning ichki dunyosi, ma’rifiy, axloqiy va estetik qadriyatlar yig‘indisi bo‘lib, jamiyatning ma’naviy rivojlanishida asosiy o‘rin tutadi. Yoshlar tarbiyasida ma’naviyatning roli ulkan, chunki u yosh avlodning hayotga bo‘lgan qarashlarini shakllantiradi, ularni barkamol shaxs sifatida kamol topishiga ko‘maklashadi. Ayniqsa, milliy qadriyatlar, tarixiy meros va madaniy an’analarni yoshlarning ongiga singdirish ularda milliy o‘zlikni anglash tuyg‘usini rivojlantiradi.

Ma’naviy qadriyatlar va yoshlar ongiga ta’siri. Ma’naviy qadriyatlar yoshlarda vatanparvarlik, insoniylik, mehr-oqibat, halollik va mehnatsevarlik kabi xislatlarni shakllantirishga xizmat qiladi. Milliy qadriyatlar va umuminsoniy g‘oyalarni o‘zida mujassam etgan ma’naviyat yoshlarga nafaqat millatga sodiqlikni, balki global muhitda o‘z o‘rnini topishni o‘rgatadi. Shu ma’noda, ta’lim muassasalari, oilaviy

tarbiya va ijtimoiy muhit yoshlarning ma'naviy rivojlanishida birgalikda faol rol o'ynashi lozim.

Ta'lim muassasalari va oilaning ma'naviy tarbiyadagi hamkorligi. Yoshlar tarbiyasida ta'lim muassasalari va oilaning o'rni alohida ahamiyatga ega. Ta'lim tizimi yoshlarning bilim olishidan tashqari, ularning ma'naviy-axloqiy sifatlarini rivojlantirishga qaratilgan bo'lishi zarur. Shu bilan birga, oilaviy muhitda yoshlarni mehr-oqibat, axloq va adolat ruhida tarbiyalash ota-onaning asosiy vazifasidir. Bu ikki institutning o'zaro hamkorligi orqali yoshlar hayotga tayyor bo'ladi va ularda ma'naviy-axloqiy asoslar mustahkamlanadi.

Globalashuv davrida yoshlar tarbiyasidagi muammolar. Bugungi kunda globalashuv jarayonlari yoshlar ongiga turli xil madaniy va axloqiy ta'sirlarni olib kelmoqda. G'arb madaniyatining ayrim salbiy jihatlari yoshlarning milliy va ma'naviy qadriyatlariga tahdid solishi mumkin. Shu sababli, yoshlarni har tomonlama ma'naviy immunitetga ega bo'lishga tayyorlash, ularga milliy o'zlikni saqlab qolishning ahamiyatini tushuntirish bugungi kunning muhim vazifalaridan biridir.

Ma'naviy tarbiyaning ijtimoiy hayotdagi ahamiyati. Ma'naviy tarbiya yoshlarning jamiyatda faol, mas'uliyatli va adolatli fuqaro bo'lib yetishishida muhim o'rin tutadi. Ma'naviy jihatdan yetuk shaxs jamiyatning har bir sohasida muvaffaqiyat qozonadi va ijtimoiy muhitni yaxshilashga hissa qo'shadi. Shu bilan birga, ma'naviy qadriyatlar yoshlarga insoniy munosabatlar, o'zaro hurmat va hamjihatlik tamoyillarini anglatadi.

Amaliy tadbirlar va natijalar. Yoshlar tarbiyasida ma'naviyatni rivojlantirish uchun davlat va jamoat tashkilotlari tomonidan turli loyihalar amalga oshirilmoqda. Jumladan, madaniy-ma'rifiy tadbirlar, ma'naviy yetakchilar bilan uchrashuvlar, tarixiy merosni targ'ib qiluvchi dasturlar orqali yoshlar ongiga ijobiy ta'sir ko'rsatilmoqda. Ushbu amaliyotlar natijasida yoshlarda milliy g'urur, ma'naviy barkamollik va ijtimoiy mas'uliyat hissi oshmoqda.

Milliy qadriyatlarning yoshlar tarbiyasidagi oʻrni. Milliy qadriyatlar yoshlarni millatga sadoqatli, oʻz xalqining tarixiy va madaniy merosini qadrlaydigan shaxs sifatida shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Oʻzbekistonning boy madaniy-tarixiy merosi, ajdodlarning bebaho bilim va tajribasi yoshlar tarbiyasida maʼnaviyatning poydevorini tashkil etadi. Masalan, Alisher Navoiy, Amir Temur va boshqa ajdodlarning hayoti va asarlari yoshlar uchun ibrat maktabi boʻlib xizmat qiladi.

Globalashuv va yoshlarning maʼnaviy himoyasi. Globalashuv natijasida madaniyatlar oʻzaro aralashib bormoqda, bu esa yoshlar ongiga ijobiy va salbiy taʼsir koʻrsatmoqda. Internet va axborot texnologiyalari orqali yoshlar chet el madaniyatining taʼsiriga uchrayapti. Shu sababli, yoshlar maʼnaviy immunitetini kuchaytirish, ularga tanqidiy fikrlash va oʻz milliy qadriyatlariga sodiq qolish qobiliyatini shakllantirish zarur. Bu jarayonda taʼlim va maʼnaviy-maʼrifiy dasturlarni toʻgʻri yoʻnaltirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Maʼnaviyatni shakllantirishda diniy qadriyatlarning oʻrni. Diniy qadriyatlar maʼnaviy tarbiyaning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Islom dini tinchlik, axloq va oʻzaro hurmat tamoyillarini targʻib qiladi, bu esa yoshlarning maʼnaviy kamolotida muhim oʻrin tutadi. Shu bilan birga, diniy maʼrifat yoshlarning radikallashuv va ekstremistik taʼsirlardan himoya qilinishida ham muhim vosita hisoblanadi. Taʼlim muassasalari va diniy tashkilotlar yoshlarning diniy bilimlarini oshirish orqali ularning maʼnaviy barkamolligiga hissa qoʻshishi lozim.

Zamonaviy texnologiyalar va maʼnaviyat. Axborot texnologiyalari yoshlarning maʼnaviy tarbiyasida ikkiyoqlama taʼsirga ega. Bir tomondan, zamonaviy texnologiyalar maʼlumotlarga erkin kirish imkonini berib, yoshlarning bilim va dunyoqarashini kengaytiradi. Boshqa tomondan, salbiy mazmundagi kontent va notoʻgʻri axborot yoshlarning ongiga zarar yetkazishi mumkin. Shu sababli, yoshlarni texnologiyadan toʻgʻri foydalanishga oʻrgatish, ijobiy mazmundagi resurslarni targʻib qilish ham muhim vazifalardan biridir.

Ma'naviyatning ijtimoiy muammolarni hal etishdagi roli. Yoshlarning ma'naviy tarbiyasi ijtimoiy muammolarni oldini olish va ularni hal etishda asosiy omil hisoblanadi. Axloqiy tarbiya yetishmagan joyda huquqbuzarlik, korrupsiya va boshqa salbiy holatlar rivojlanishi mumkin. Shuning uchun yoshlarni ma'naviy jihatdan yetuk qilib tarbiyalash, ularni sog'lom dunyoqarashga ega bo'lishga yo'naltirish jamiyat barqarorligi va taraqqiyotiga xizmat qiladi.

Ma'naviy tarbiyadagi yutuqlar va istiqboldagi vazifalar. Bugungi kunda O'zbekistonda yoshlar tarbiyasi va ma'naviy kamoloti uchun qulay sharoitlar yaratilmoqda. Jumladan, yoshlar siyosati, ta'limdagi islohotlar, madaniyat va san'at sohasidagi dasturlar yosh avlodni ma'naviy-axloqiy rivojlantirishga qaratilgan. Biroq, yoshlarning global muhitga moslashishida milliy ma'naviy qadriyatlarni saqlab qolish va rivojlantirish bo'yicha yanada ko'proq ishlash talab etiladi.

Xulosa

Yoshlar tarbiyasida ma'naviyatning o'рни nihoyatda muhimdir, chunki u jamiyatning barqarorligi va taraqqiyotining kafolatidir. Ma'naviy qadriyatlar yoshlarning axloqiy, intellektual va ijtimoiy jihatdan barkamol shaxs bo'lib shakllanishiga ko'maklashadi. Milliy va umuminsoniy qadriyatlarni yoshlar ongiga singdirish orqali ularni ma'naviy boy, mas'uliyatli va vatanparvar insonlar sifatida tarbiyalash mumkin.

Globalashuv davrida yoshlarni turli salbiy ta'sirlardan himoya qilish, ularda mustahkam ma'naviy immunitet shakllantirish dolzarb vazifalardan biridir. Ta'lim muassasalari, oilalar va jamiyatning boshqa institutlari bu jarayonda uzviy hamkorlik qilib, yosh avlodni ma'naviy-axloqiy yetuklikka yetaklashi lozim.

Bugungi kunda ma'naviy tarbiyani rivojlantirish uchun yaratilgan imkoniyatlar va olib borilayotgan islohotlar natijasida yoshlarda milliy o'zlikni anglash, yuksak ma'naviy fazilatlarni shakllantirishda ijobiy natijalarga erishilmoqda. Kelgusida esa

yoshlarning globallashuv jarayonida milliy ma'naviy qadriyatlarini saqlab qolish va rivojlantirishga qaratilgan yanada samarali chora-tadbirlarni amalga oshirish zarur.

Shunday qilib, yoshlarni ma'naviy jihatdan yetuk qilib tarbiyalash nafaqat ularning shaxsiy rivojlanishi, balki jamiyatning kelajagi uchun ham muhimdir. Ma'naviy tarbiya yuksak madaniyatli, ijtimoiy mas'uliyatli va barkamol avlodni shakllantirishning asosi hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Miromonovich Mirziyoevning Oliy Majlisga va O'zbekiston xalqiga murojaatnomasi. Toshkent. 2020 yil 29 yanvar.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 5 iyuldagi PF-5106 – son farmoni “Yoshlarga oid davlat siyosati samaradorligini oshirish va O'zbekiston yoshlari ittifoqi faoliyatini qo'llab-quvvatlash to'g'risida” Toshkent shahri, 2017 yil 5 iyul.
3. “O'zbekiston Respublikasida yoshlarga oid davlat siyosati asoslari” to'g'risidagi qonun. 1991 yil.